

LAPIN KORONA EXIT - TIEKARTTA



LAPIN LIITTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

PROJEKTIN LOPPURAPORTTI

7.1.2021

Lapin liitto

Capful Oy Ltd

LAPLAND
Above Ordinary

Lapin Korona Exit –tiekartta

Loppuraportin sisältö

OSA 1: Johdanto raporttiin

- Johdanto ja lähtökohdat
- Projektin rahoitus ja sidosryhmien osallistaminen

OSA 2: Tiekartta koronasta toipumiseen ja uuteen kasvuun

- Tiivistelmä ja teemakohtaiset tiekartat

Teema 1: Lapin elinkeinoelämän tiekartta vuosille 2021-2023

Teema 2: Arktisen osaamisen tiekartta vuosille 2021-2023

Teema 3: Väestön ja hyvinvoinnin tiekartta vuosille 2021-2023

Teema 4: Saavutettavuuden tiekartta vuosille 2021-2023



Johdanto raporttiin

OSA 1

Johdanto

Minkälaisiin muutoksiin Lapin toimijoiden on varauduttava koronakriisin seurauksena? Mitä uusia mahdollisuuksia ja uhkia muutokset tuovat mukanaan? Mitä vaikutuksia koronakriisillä on Lapin toimintaympäristöön? Koronakriisi on vaikuttanut alueisiin ja toimialoihin ympäri maailman. Lapin liitto käynnisti Korona Exit –tiekarttatyön lokakuussa 2020. Työssä tunnistettiin ja määriteltiin toimenpidekokonaisuudet, jotka antavat tukea koronakriisin lyhytaikaisten vaikutusten ymmärtämiseen ja mahdollistavat Lapin yritysten ja organisaatioiden selviämisen koronakriisin yli. Työn avulla pyrittiin parantamaan maakunnan toimijoiden suunnittelua ja auttamaan selviämään akuutista kriisistä.

Tiekarttatyössä tarkastellaan toimia lyhyellä aikavälillä vuoteen 2023 saakka Lapin kannalta neljän keskeisimmän teeman kautta:

- ❖ Elinkeinoelämä
- ❖ Arktinen osaaminen
- ❖ Väestö ja hyvinvointi
- ❖ Saavutettavuus

Työn tuloksena syntyneet tiekartat esitetään tiivistelmänä sekä näiden teemojen mukaisessa järjestyksessä. Toimenpidekokonaisuudet ovat esitetty erikseen vuosille 2021 ja 2022 sekä jatkuvan kehityksen kohteina, joihin tulisi kiinnittää huomiota ja suunnata panostuksia koko tarkasteluajan jakson ajan. **Tiekartat voivat toimia lähtökohtana koko Lapin kehittämisessä, kilpailukyvyyn turvaamisessa sekä edunvalvonnan ja yksittäisten toimijoiden päätöksenteon lähtökohtana, kun pohditaan mihin kriisin jälkeen tulisi keskittyä.**

Kiitos projektin rahoittajille ja osallistujille

Lapin Korona Exit -tiekarttatyö toteutettiin yhdessä strategia- ja skenaariotyöskentelyyn erikoistuneen konsulttitoimisto Capfulin kanssa. Hanketta rahoitti Lapin liitto Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). Samaan hankekokonaisuuteen kuuluu myös skenaariotyö Lapin Tulevaisuuskuvat 2040-luvulla, jossa muodostettiin vaihtoehtoisia tulevaisuuskuvia Lapin ulkoisen toimintaympäristön kehityksestä 2040-luvulle asti. Skenaarioiden pohjalta pyrittiin löytämään toimenpiteitä, jotka tulee toteuttaa pitkällä aikavälillä riippumatta siitä, mikä skenaario tulevaisuudessa toteutuu. Skenaariotyötä hyödynnettiin myös tiekarttaprojektissa, vaikka tiekarttojen fokus onkin lyhyemmällä aikavälillä.

Hankkeen aikana osallistettiin laaja joukko sidosryhmiä. Alkusyksynä 2020 toteutettuun skenaariokyselyyn osallistui 71 vastaajaa ja joulukuussa toteutettuun tiekarttojen kommentointiin vastasi 26 osallistujaa. Projektin aikana toteutettiin kaksi työpajaa, joihin osallistui 43 (5.11.) ja 45 (2.12.) henkilöä ja edustettuna oli laajasti Lapin alueen päätöksentekijöitä, asiantuntijoita, asukkaita ja elinkeinoelämän edustajia. Kiitämme lämpimästi panoksestanne tähän projektiin ja toivotamme antoisia lukuhetkiä!

HANKETTA RAHOITTI LAPIN LIITTO EUROOPAN ALUEKEHITYSRAHASTOSTA (EAKR)



Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Tiekartta koronasta toipumiseen ja uuteen kasvuun

OSA 2

Lapin Korona Exit -tiekartta

Seuraavalla dialla on kuvattu tiekarttaprojektin tärkeimmät toimenpidekokonaisuudet. Teemakohtaisista tiekartoista on nostettu tähän asiat, jotka koettiin projektiryhmän ja sidosryhmäkeskusteluiden pohjalta kaikkein keskeisimmiksi koronakriisistä selviytymisen kannalta. Nämä toimenpidekokonaisuudet on sijoiteltu suuntaa-antavalle aikajanalle. Aikajanan on tarkoitus havainnollistaa, mitä toimenpiteitä tulisi tehdä akuutin kriisin keskellä, edeten kohti useamman vuoden mittaisia kehityskohteita.

Nämä toimenpidekokonaisuudet ja niiden alta löytyvät toimenpide-ehdotukset voivat olla konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, keskustelun paikkoja tai jo olemassa olevan tekemisen entistä vahvempia painotuksia.

Tiekartan tarkoituksena on auttaa Lapin toimijoita hahmottamaan tietä ulos koronakriisistä ja tunnistaa sekä määritellä tarvittavia toimenpiteitä vuosille 2021 – 2023.

2021

2022

2023

ELINKEINOELÄMÄ

Lapin väestön parempi integroiminen työelämään erityisesti uran alussa ja työttömyysjaksojen jälkeen

Akuutit työllisyysuimet ja yrityksen uudistumisen tukeminen

Toimialarajat ylittävän yhteistyön lisääminen ulottuen innovaatioista työntekijäpooleihin

Investointien varmistaminen ja taloudellisen toimintaympäristön muutosten ennakoiti

ARKTINEN OSAAMINEN

Verkko-opetuksen ja pedagogiikan tuotekehitys ja tarjonnan lisääminen systemaattisesti sekä hybridimallien kehittäminen

Koulutuksen kehittäminen yritysmaailman tarpeita paremmin vastaavaksi

Innovaatiotoiminnan kiihdyttäminen ja erikoistuminen Lapin erityisosaamiset tunnistaen ja niitä hyödyntäen

Työn hybridimallien kehittäminen yrityksissä ja julkisella puolella

VÄESTÖ JA HYVINVOINTI

Koronakriisin aikana syntyneen hyvinvointivajeen kartoitus

Sosiaali- ja terveystalvaeluiden digitalisointi ja palveluiden hybridimallien kehittäminen

Moniammatillisen työn lisääminen ja verkostojen tiivistäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa

Järjestötoiminnan tukeminen ja yhteistyön tiivistäminen julkisen sektorin kanssa

Lapin vetovoiman kehittäminen, jotta alkanut positiivinen muuttoliike käännetään pysyväksi

SAAVUTETTAVUUS

Terveysturvallisen matkustamisen edistäminen ja prosessien yhtenäistäminen

Logististen verkostojen ja matkaketjujen kehittäminen

Digitaalisen saavutettavuuden parantaminen (laajakaista ja 5 G verkot)

Lapin tieverkoston korjausvelan systemaattinen pienentäminen

Tiekartta – Elinkeinoelämä

Tiekartta

ELINKEINOELÄMÄ

TOIMENPIDEKOKONAISUUDET

2021

- Yritysten uudistumisen tukeminen
- Akuutit työllisyystoimet
- Lapin väestön parempi integroiminen työelämään uran eri vaiheissa (ml. nuoret, opiskelijat ja +55)
- Kuntapäättäjien kanssa tehtävä yhteistyö/Entistä vahvempi vuoropuhelu kunnanvaltuustojen kanssa (ml. hankintastrategiat)
- Innovatiivisuuden lisääminen ja tukeminen

2022

- Yritysten tukeminen murroksessa ja kasvussa
- Oppilaitosten ja elinkeinoelämän yhteistyön rakentaminen kohti molempia hyödyttävää symbioosia
- Toimialarajat ylittävän yhteistyön lisääminen ulottuen innovaatioista työntekijäpooleihin
- Tarvittavien digiloikkien proaktiivinen edistäminen

JATKUVAN KEHITTÄMISEN KOHTEET 2021-2023

- Investointien varmistaminen ja taloudellisen toimintaympäristön muutosten ennakointi
- Työelämän murrokseen tarttuminen
- Alustatalouden nousun huomioiminen
- Logistiikan ja saavutettavuuden panokset elinkeinoelämän tueksi
- Saamelaisten perinteisten elinkeinojen tukeminen

Tiekartta

ELINKEINOELÄMÄ

TOIMEPIDEKOKONAISUUDET

2021 - 1/2

Yritysten uudistumisen tukeminen:

1. Neuvonta rahoituksen järjestelyissä ja yrittäjien toimeentulon tukeminen.
2. Tukirahoitusten vahva hyödyntäminen (ml. rahoitusneuvonta).
3. ”Tekemisen meiningin” ylläpito - Paikallisten startupien tukeminen. Panostus vanhentuneen teollisuuden lisäksi uusiin teknologioihin.
4. Pidemmän tähtäimen uudistumista tukevat kehitysohjelmat (esim. henkilöstön osaamisen päivittäminen).
5. Koulutusvelan vähentäminen ja digitaalisen osaamisen kehittäminen.
6. Yrittäjyyskasvatus sekä yrittäjyyden tukimallien kehittäminen, erityisesti osuuskuntayrittäjyyteen ja nuorten yhteisiin yrittäjyyskokeiluihin kannustaminen (esim. tet-jaksot, yrittäjyhdistyket, tukena ja ohjaajana).

Akuutit työllisyystoimet:

1. Akuutit työllisyystoimet matkailun ja teollisuuden parissa (esim. Outokummun yt-neuvottelut).
2. Matkailutoimialan osaajien siirtyä muille toimialoille ja heidän pitäminen Lapissa.
3. Opiskelijoiden etätömahdollisuuksien lisääminen ja kausityövoiman saatavuuden turvaaminen. Pyritään estämään kansainvälisten osaajien poismuutto vaikeasta matkailun tilanteesta huolimatta.
4. Työvoiman riittävyyden varmistaminen koronatilanteen normalisoitumista silmällä pitäen (esim. kansainvälisen matkailun elpymiseen varautuminen).

Lapin väestön parempi integroiminen työelämään uran eri vaiheissa (ml. nuoret, opiskelijat +55):

1. Entistä vahvempi panostus nuorten siirtymiseen työelämään.
2. Nuorisotyöttömyyden ehkäisy.
3. Erilaiset ohjauspalvelut ja –toiminta niin oppilaitoksissa kuin TE-palveluiden osalta.

Tiekartta

ELINKEINOELÄMÄ

TOIMEPIDEKOKONAISUUDET

2021 - 2/2

Innovatiivisuuden lisääminen ja innovaatiotoiminnan entistä vahvempi tukeminen:

1. Tuetaan ja kannustetaan Lapin yrityksiä huomioimaan uuden normaalin riskit ja mahdollisuudet. Hyödynnetään tehtyä ennakkointityötä.
2. Kehitetään prosessia jossa innovaatiot syntyvät. Luodaan ja lanseerataan innovatiivisen etätyöskentelyn käytäntöjä ja tuetaan tukea niiden syntymistä yritysverkostoissa.
3. Itseohjautuvuuden ja uudenlaisen ajattelun esiintuominen vahvemmin jo opinnoissa ja työelämän alkumetreillä.
4. Resurssien lisääminen innovaatioiden kaupallistamiseen.
5. Uusien rahoitusmallien kehittämien innovaatiotoiminnan tueksi.

Tarvittavien digiloikkien proaktiivinen edistäminen:

1. Tietoliikenneyhteyksien varmistaminen tukemaan normalisoitunutta etätyöskentelyä.
2. Lapin etätyömahdollisuuksien markkinointi ja puitteiden kehittäminen. Lapista houkutteleva työnteon paikka.
3. Digiosaaminen kansalaistaitona ja toiminnan elinehtona. Huolehtiminen siitä, että kaikki toimijat pysyvät digikehityksessä mukana (esim. koulutukset, tekninen tuki.)

Kuntapäätäjien kanssa tehtävä yhteistyö/Entistä vahvempi vuoropuhelu kunnanvaltuustojen kanssa (ml. hankintastrategiat):

1. Julkisen sektorin rooli rahoituksen kanavoinnissa ja hyödyntämisessä, ja sekä kuntien valmiudet tarttua hankkeisiin.

TOIMEPIDEKOKONAISUDET

2022

Yritysten tukeminen murroksessa ja kasvussa:

1. Laajennetaan toimintaa yritysten sukupolvenvaihdoksissa tukemisessa.
2. Yritysten kansainvälisen kasvun tukeminen esim. lähimarkkinoiden kautta.

Oppilaitosten ja elinkeinoelämän yhteistyön rakentaminen kohti molempia hyödyttävää symbioosia:

1. Oppilaitosorganisaatioiden tarjonnan vahvempi tuotteistaminen, elinkeinoelämästä houkutteleva ja kattava informaatio opiskelijoille.
2. Yritysyhteistyö oleellisena osana opiskelua ja nuorten työelämään sijoittumisen tukeminen opintojen jälkeen.
3. Kansainvälisten harjoitteluohjelmien kehittäminen osana laajempaa kansainvälistymistä. Edistää kv-osaajien kiinnittymistä Lappiin ja alueen yrityksiin.
4. Arktisen osaamisen vahvempi tuotteistaminen ja kilpailuedun luominen (esim. haastavissa olosuhteissa toimiminen kaivos- ja metsäteollisuudessa).
5. Opiskelijoiden (työ)harjoittelu yritysten resurssiksi.

Työntekijöiden positiivisten mielikuvien lisääminen työelämästä:

1. Yritysviestinnän kirkastaminen työnantaja- ja työntekijäimagon näkökulmasta. Positiivisten mielikuvien ja viestinnän lisääminen varsinkin nuorten työpanoksen arvostukseen liittyen.

Toimialarajat ylittävän yhteistyön lisääminen ulottuen innovaatioista työntekijäpooleihin:

1. Matkailun ja kaivosteollisuuden yhteistyömahdollisuuksien löytäminen. Kausivaihteluiden minimoiminen toimialarajat ylittävällä työvoimapoolilla.
2. Pienten yritysten keskinäisen verkostoitumisen edistäminen: kilpailuasetelmat paremmat yhtenä rintamana. Toimialarajojen rikkominen ja innovaatioiden hakeminen (esim. matkailu ja taide).
3. Luonnonantimien kautta saatavan lisäarvon mahdollisuuksien hyödyntäminen matkailun ja teollisuuden oheistoimintana.

Tiekartta

ELINKEINOELÄMÄ

TOIMEPIDEKOKONAISUUDET

JATKUVAN KEHITTÄMISEN KOHTEET

Investointien varmistaminen ja taloudellisen toimintaympäristön muutosten ennakointi:

1. Biotuotetehtäsinvestointien varmistaminen mm. verkostoja tukemalla. Teollisuuden jalostusasteen nosto.
2. Aloitetaan biotuotetehtaan ympärille syntyvän ekosysteemin tukitoimet (selvitykset, tki-hankkeet, yritystuet ja muut rahoitukset).
3. Henkilöstön saamiseen liittyvien mahdollisten pullonkaulojen poistaminen matalalla kynnyksellä (esim. koulutus, kurssit).
4. Korjausvelan purkaminen ja julkiset investoinnit tukemassa elpymistä. Kuntatalouden muutoksiin varautuminen.
5. Taloudellisen ennustettavuuden heikkenemiseen varautuminen.
6. Kestävyyden rakentaminen osaksi Lapin kilpailuetua ja kiertotalouden edistäminen (esim. kiertotalouspuistot ja ekoteollisuuspuistot.)
7. Varautuminen energia-alan murrokseen (ml. turpeen käytön sääntelyn muutos.)

Työelämän murrokseen tarttuminen:

1. Työyhteisöjen valmiuksien parantaminen esim. osatyökykyisten ja maahanmuuttajataustaisten osaajien integraatioon osaksi työyhteisöä. Johtamis-, esimies- ja alaistaitojen systemaattinen kehittäminen. Jatkuvan oppimisen periaatteen jalkauttaminen.
2. Työn ja vapaa-ajan yhdistämisen edistäminen konkreettisilla hankkeilla.
3. Työn ja yrittäjyyden uusien mallien tunnistaminen ja valmiuksien lisääminen. Matalan kynnyksen yrittäjyyden muotojen kehittäminen ja yrittäjähenkisyyden lisääminen.
4. Kaamoskeikat-hankkeen jatkokehittäminen ja laajentaminen.

Alustatalouden nousun huomioiminen:

1. Alustatalouden nousun huomioiminen – muuttuvatko sijoitusmarkkinat nopeastikin? Vaikutukset laajalti yrityksiin ja taloushallintoon.
2. Yritysten digikyvykkyyksien kehittäminen kohti isojen alustatoimijoiden vaatimuksia, erityisesti matkailun saralla (esim. reaaliaikainen inventaarinhallinta.)

Logistiikan ja saavutettavuuden panokset elinkeinoelämän tueksi:

1. Sujuvien matkaketjujen ja logististen verkkojen rakentaminen digitalisaatiota hyödyntäen.
2. Rata- ja tiehankkeiden edistäminen ja koordinointi teollisuuden ja matkailun näkökulmasta, unohtamatta alueen elinvoimaisuuden lisäämistä.
3. Kansainvälisten raja-asemien kehittäminen (elintarviketarkastuspisteen saaminen Sallan raja-asemalle).

Saamelaiden perinteisten elinkeinojen tukeminen.

Tiekartta – Arktinen osaaminen

Tiekartta

ARKTINEN OSAAMINEN

TOIMENPIDEKOKONAISUUDET

2021

- Verkko-opetuksen ja pedagogiikan tuotekehitys ja tarjonnan lisääminen systemaattisesti sekä hybridimallien kehittäminen
- Matkailun kausityövoiman houkuttelun joustavat keinot
- Oppilaitos- ja yritysysteistyön syventäminen
- Työn hybridimallien kehittäminen yrityksissä ja julkisella puolella

2022

- Arktisen osaamisen vienti ja tuotteistaminen
- Koulutuksen kehittäminen vastaamaan paremmin elinkeinoelämän tulevaisuuden tarpeisiin ja haasteisiin
- Työntekijöiden positiivisten mielikuvien lisääminen työelämästä:
- Maahanmuuttajien huomioiminen koulutuksissa
- Matkailualan koulutuksen houkuttelevuuden imagotyö
- Tutkimustulosten tuominen yhä laajempaan käyttöön

JATKUVAN KEHITTÄMISEN KOHTEET 2021-2023

- Koulutuksen tarjonnan vahvistaminen
- Innovaatiotoiminnan kiihdyttäminen ja erikoistuminen
- Osaamisen johtamisen kehittäminen
- Yritysten digitalisaation ja automaation vahvistaminen
- Koulutus- ja työperäisen maahanmuuton vahvistaminen:
- Tieto- ja tiedolla johtamisen kehittäminen
- Kestävyysoosaamisen ja kestävyiden johtamisen kehittäminen kaikkea läpileikkaavana teemana

Tiekartta

ARKTINEN OSAAMINEN

TOIMEPIDEKOKONAISUUDET

2021

Verkko-opetuksen ja pedagogiikan tuotekehitys ja tarjonnan lisääminen systemaattisesti sekä hybridimallien kehittäminen:

1. Oppilas- ja opiskelijälähtöisten hybridimallien kehittäminen.
2. Nykyisten koulutuskokonaisuuksien systemaattinen siirtäminen verkkoon. Tavoitteena nopeus, läheisyys, paikkariippumattomuus ja sopivien sovellusten monipuolinen hyödyntäminen.
3. Tuen, ohjauksen ja seurannan rooli korostuu verkkoon siirryttäessä. Opiskelijan vastuu ei saa kasvaa liian suureksi.
4. Tarvekartoitus yrityskohtaisista verkkokoulutusten tarpeista erityisesti pieniltä ”hiljaisilta” toimijoilta.

Matkailun kausityövoiman houkuttelun joustavat keinot:

1. Kausityövoimahaasteen helpottaminen opiskelijoita hyödyntämällä. Opiskelijoiden etäopiskelumahdollisuudet esim. majoitusta ja tenttimahdollisuuksia tarjoamalla. (Erityisesti matkailuala.)
2. Työperäisen maahanmuuton tukeminen osaajapulana. Vaikuttaminen päättäjiin työperäisen maahanmuuton sääntelyprosessien yksinkertaistamiseksi ja nopeuttamiseksi. Perheiden työllistäminen ja pendelöinnin mahdollistaminen.

Oppilaitos- ja yritys yhteistyön syventäminen:

1. Suurhankkeiden ekosysteemin osaamistarpeisiin vastaaminen.
2. Oppilaitosten, yritysten ja muiden yhteistyön syventäminen (mm. prosessien ja avoimien keskustelufoorumien avulla.)
3. Lappilaisen harjoittelupaikkamallin rakentaminen.

Työn hybridimallien kehittäminen yrityksissä ja julkisella puolella:

1. Etätöprosessien ja -työtapojen kehittäminen. Lähipalveluiden tuottaminen etänä ilman fyysistä läsnäoloa.
2. Yritysten ja julkisten organisaatioiden etätöprosessien, -osaamisen ja toimintatapojen kehittäminen tukemaan paikkariippumatonta työskentelyä.

Tiekartta

ARKTINEN OSAAMINEN

TOIMEPIDEKOKONAISUUDET

2022

Arktisen osaamisen vienti ja tuotteistaminen:

1. Arktisen osaamisen määrittely ja Lapin erityisosaamisen tunnistaminen laajasti eri toimialoilla. Arktisen erityisosaamisen vientiin panostaminen (esim. testaustutkimus.)
2. Hybridimallien luominen arktisen osaamisen ja työn tekemisen vahvuudeksi. Tieto liikkuu maailmalta Lappiin ja päinvastoin.
3. Arktisen brändityön kehittäminen alueen erikoispiirteiden mukaan (ml. huippu-urheilu.)

Koulutuksen kehittäminen vastaamaan paremmin elinkeinoelämän tulevaisuuden tarpeisiin ja haasteisiin:

1. Koulutustarjonnan tarkastelu tulevaisuuden työpaikkojen näkökulmasta. (Esim. puutuuko koulutusohjelmista jokin erityisala?) Myös [Arctic Smartness](#) -konseptin esiin tuominen.
2. Työvoimahallinnon kanssa tutkittava lisäkoulutusmahdollisuutta opiskelijoille.
3. Lyhyet ja joustavat täsmä- tai muuntokoulutukset (ml. TE-toimiston, kouluttajien ja yritysten yhteistyö).
4. Oppisopimusopetuksen kehittäminen kausityövoiman hankintaan. (Esim. palkallista työtä yhdistettynä sopiviin oppimiselementteihin lisättävä.)
5. Muuntokoulutuksen mahdollisuuksien parantaminen muuttuviin osaamistarpeisiin. Myös monimuoto-opetuksen laajentaminen (Esim. tarjottava ilta- ja viikonloppukoulutusmahdollisuuksia.)

Maahanmuuttajien huomioiminen koulutuksissa:

1. Maahanmuuttajien oppimisvalmiuksien vahvistaminen ja valmiuksien parantaminen koulutukseen osallistumiseksi.

Matkailualan koulutuksen houkuttelevuuden imagotyö:

1. Matkailun koulutuksen kohdentaminen ja kehittäminen, monitoimijayhteistyö ja urapolkujen rakennus matkailussa – osaamistarpeeseen vastaten.

Tutkimustulosten tuominen yhä laajempaan käyttöön:

1. Yhteistyö Lapin alueiden tutkimuslaitosten kanssa (myös heidän verkottuminen keskenään) ja tutkimustulosten popularisointi Lapin elinkeinoelämän tarpeisiin. Alueella tuotetun tutkimuksen saaminen elinkeinoelämän käyttöön ja faktatiedoiksi päättäjille.

Tiekartta

ARKTINEN OSAAMINEN

TOIMEPIDEKOKONAISUDET

JATKUVAN KEHITTÄMISEN KOHTEET

Koulutuksen tarjonnan vahvistaminen:

1. Joustavien muunto- ja täydennyskoulutuksien kehittäminen.
2. Yrityksille tarjottavan tarvelähtöisen koulutuksen lisääminen (esim. digitalisaatio, kaupallistaminen).
3. Aloituspaiikkojen lisääminen, erityisesti sosiaali- ja terveysalan koulutuksen saralla ja alan harjoittelupaikkojen tarjonnan aktiivinen lisääminen (ei yksin opiskelijan harteilla).
4. Toisen asteen opetuksen turvaaminen myös pienissä kunnissa.

Innovaatiotoiminnan kiihdyttäminen ja erikoistuminen:

1. Yritysyhteistyö innovaatiotoimintaan niin että oppilaitosten kehittämisympäristöt ja labrat saataisiin enemmän yritysyhteistyön käyttöön.
2. [Arctic Smartness](#)-konseptin tyypiset hankkeet Lapin alueen toimijoiden erikoisosaamisen tunnistamiseksi, erilaistamiseksi ja viestimiseksi.

Osaamisen johtamisen kehittäminen:

1. Osaamisen johtamisen vahvistaminen ja oman osaamisen johtamisen kehittäminen tarjoamalla yksittäisiä (ketteriä) koulutuskokonaisuuksia, sisällyttämällä näitä teemoja korkeakoulujen opetuskokonaisuuksiin sekä kannustamalla yrityksiä kouluttamaan osaajiaan erilaisten kannusteiden avulla.
2. Osaamisen johtamisen kehittämisen rahoitusten ja tukien kartoittaminen ja hakeminen. (Esim. työryhmän perustaminen.)

Yritysten digitalisaation ja automaation vahvistaminen:

1. Yritysten toiminnan vahvistaminen automaation ja digitalisaation hyödyntämisen avulla.
2. Digi- ja automaatio-osaamisen ketterien koulutuspakettien räätälöinti.
3. Tiedottaminen rahoitushakumahdollisuuksista digitalisaation ja automaation hankkeisiin.

Koulutus- ja työperäisen maahanmuuton vahvistaminen:

1. Koulutus- ja työperäisen maahanmuuton vahvistaminen, jossa myös korkeakoulujen kv-tutkinto-ohjelmilla on merkitystä (esim. TalentBoost -toimet).

Tieto- ja tiedolla johtamisen kehittäminen:

1. Tekoälyn hyödyntämisen lisääminen päätöksenteon tukena.
2. Uusien toimintatapojen pilotointi ja käyttöönotto.

Kestävyysoosaamisen ja kestävyuden johtamisen kehittäminen kaikkea läpileikkaavana teemana.

Tiekartta – Väestö ja hyvinvointi

Tiekartta

VÄESTÖ JA HYVINVOINTI

TOIMENPIDEKOKONAISUUDET

2021

- Koronapandemian aikana syntyneen hyvinvointivajeen kartoitus
- Moniammatillisen työn lisääminen ja verkostojen tiivistäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa
- Työllisyyskokeilut pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemiseksi
- Ikääntyneen työvoiman parempi huomioiminen työllisyysasteen nostamisen näkökulmasta
- Rohkea pilotointi- ja kokeilukulttuuri ennakointityön yhteydessä
- Turvallisten matkustuskäytänteiden ylläpito ja uusien ratkaisujen innovointi
- Länsirajan yhteistyön nopean normalisointi

2022

- Väestön osallisuuden turvaaminen
- Terveiden edistämisen ja ylläpidon edellytyksien turvaaminen:
- Hanke työhyvinvoinnin parantamiseksi Lapin alueella (ml. kunta-ala, elinkeinoelämä)
- Työvoimapulan ratkaisujen hakeminen sosiaali- terveysalalla
- Uusien panostuksien kohdistaminen nuorisotyöttömyyden ehkäisyyn
- Työllisyyskokeiluista nousseiden parhaiden käytäntöjen laajentaminen
- Selvitys kaksoiskuntalaisuuden taloudellisista vaikutuksista, monipaikkaisen työn lisääntyessä

JATKUVAN KEHITTÄMISEN KOHTEET 2021-2023

- Lapin vetovoiman kehittäminen, positiiviseksi kääntyneen muuttoliikkeen muuttaminen pysyväksi
- Sujuvan arjen ja mielekkään elämän mahdollisuuksien parantaminen koko Lapin väestön näkökulmasta
- Sosiaali- ja terveyspalveluiden digitalisointi ja palveluiden hybridimallien kehittäminen
- Järjestötoiminnan tukeminen ja yhteistyön tiivistäminen julkisen sektorin kanssa

Tiekartta

VÄESTÖ JA HYVINVOINTI

TOIMEPIDEKOKONAISUUDET

2021

Koronapandemian aikana syntyneen hyvinvointivajeen kartoitus:

1. Päihteiden käytön esiselvityshanke.
2. Väestön hyvinvointikartoitus (osa-alueina esim. opiskelijat, maahanmuuttajat, perheet, yli 50-vuotiaat.)
3. Syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden tunnistaminen ja aktiivinen kohtaaminen ja auttaminen.
4. Ennakoivaan mielenterveystyöhön panostaminen.

Moniammatillisen työn lisääminen ja verkostojen tiivistäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa:

1. Moniammatillisen tiimityön kehittäminen verkostomaisen etätyön avulla.
2. Tiedonkulun lisääminen ja kehittäminen eri viranomaistahojen ja järjestöjen välillä.
3. Asiantuntijaverkostoiden parempi hyödyntäminen ja yhden luukun mallin kehittäminen (esim. TYP.)
4. Ohjaamo- ja osaamotoiminnan laajentaminen.

Työllisyyskokeilut pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemiseksi:

1. Matalan kynnyksen palveluiden kehitys ja lisäys.
2. Hyvien toimintatapojen nopea käyttöönotto.

Ikääntyneen työvoiman parempi huomioiminen työllisyysasteen nostamisen näkökulmasta:

1. Anonyymin rekrytoinnin käyttöönotto.
2. Toimet työurien pidentämiseksi.

Länsirajan yhteistyön nopean normalisointi:

1. Rajat ylittävien hankkeiden jatkumisen varmistaminen.

Turvallisten matkustuskäytänteiden ylläpito ja uusien ratkaisujen innovointi:

1. Terveysturvallisuuden kääntäminen vetovoimatekijäksi.

Rohkea pilotointi- ja kokeilukulttuuri Korona Exit- ennakointityön yhteydessä.

Tiekartta

VÄESTÖ JA HYVINVOINTI

TOIMEPIDEKOKONAISUUDET

2022

Väestön osallisuuden turvaaminen:

1. Kokemusasiantuntijoiden ottaminen mukaan suunnittelutyöhön.
2. Asukkaiden ja kylien ideoiden toteuttamisen helpottaminen, kevyempi prosessi (esim. kylien, järjestöjen tuottamat tapahtumat sääntelyn näkökulmasta.)

Terveyden edistämisen ja ylläpidon edellytysten turvaaminen:

1. Kahden keskussairaalan (Rovaniemi ja Kemi) toiminnan jatkaminen vähintään nykyisellä tasollaan sekä Kemin sairaalan toimintaedellytysten turvaaminen.
2. Kartoitus terveellisten ja turvallisten tilojen turvaamiseksi (erityisesti sisäilmaongelmat).
3. Ergonomian huomioiminen osana kokonaishyvinvointia.
4. Soteuudistuksen luomien mahdollisuuksien kartoitus hyvinvoinnin edistämiseen.

Hanke työhyvinvoinnin parantamiseksi Lapin alueella (ml. kunta-ala, elinkeinoelämä):

1. Kokeilevan työkuulttuurin rakentaminen.
2. Kokeilut ja kampanjat (esim. kaamossiasta.)
3. Ennaltaehkäisevien mielenterveyspalveluiden lisääminen.
4. Lähiesimiestyön kehittäminen.

Työvoimapulan ratkaisujen hakeminen sosiaali- terveysalalla:

1. Työvoimapankki-toimintatavan ja muiden mallien käyttöönotto laajamittaisesti.

Uusien panostuksien kohdistaminen nuorisotyöttömyyden ehkäisyyn:

1. Pidempiaikaisempaa ja henkilökohtaisempaa tukea nuorille – ”saatellaan nuoret eteenpäin”.

Työllisyyskokeiluista nousseiden parhaiden käytäntöjen laajentaminen.

Selvitys kaksoiskuntalaisuuden taloudellisista vaikutuksista, monipaikkaisen työn lisääntyessä.

Tiekartta

VÄESTÖ JA HYVINVOINTI

TOIMEPIDEKOKONAISUUDET

JATKUVAN KEHITTÄMISEN KOHTEET

Lapin vetovoiman kehittäminen, positiiviseksi kääntyneen muuttoliikkeen muuttaminen pysyväksi:

1. Lappilaisen hyvinvoinnin tekijöiden esiintuominen (uudet toimintamallit, hybridimallit, työnantajat, esim. kaamossiasta)
2. Lapin jatkuva ja suunnitelmallinen markkinointi asuinpaikkana etätyötätekeville ihmisille. Lapin kehittämisenäkymän ja työllisyysnäkökymien esiintuominen osana markkinointia.
3. Nuorten pitovoiman parantaminen nopean työelämään integroitumisen kautta.
4. Asumisratkaisujen tarjonnan lisääminen ja laadun parantaminen (kuntien vuoropuhelu rakennuttajien ja sijoittajien kanssa).
5. Koulutusperäisen maahanmuuton tukeminen ja korkeakoulujen kansainvälisten tutkinto-ohjelmien kehittäminen (TalentBoost - toimet)

Sujuvan arjen ja mielekkään elämän mahdollisuuksien parantaminen koko Lapin väestön näkökulmasta:

1. Vanhus-, perhe -, lapsi- ja nuorisoystävällisten yhteisöjen kehittäminen.
2. Kuntien hyvinvointityön kehittäminen.
3. Peruspalveluiden siirtyminen verkkoon
4. Sosiaalisten kontaktien turvaaminen poikkeusolojen jatkuessa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden digitalisointi ja palveluiden hybridimallien kehittäminen:

1. Digitaalisten etähoivaratkaisujen kehittäminen.
2. Kehitetään hoitokäytäntöihin toimintamalleja terveydenhuollon etäpalveluiden lisääntyessä.
3. Digitaalisten palveluiden saavutettavuudesta huolehtiminen (ml. Iktäknologia.)

Järjestötoiminnan tukeminen ja yhteistyön tiivistäminen julkisen sektorin kanssa:

1. Järjestötoiminnan tulevaisuuden roolin hahmottaminen Lapin maakunnassa (esim. sote, virkistys, kulttuuri ja liikuntapalvelut.)
2. Kunta-järjestöyhteistyön tiivistäminen jokaisessa kunnassa. (Laaja-alainen työ järjestöissä myös mukana osaltaan kuntouttavassa työtoiminnassa.)
3. Järjestöt pitäisi ottaa mukaan tekemään kunnan hyvinvointikertomusta. Järjestötyötä kuvaavat indikaattorit mukaan.

Tiekartta – Saavutettavuus

Tiekartta

SAAVUTETTAVUUS

TOIMENPIDEKOKONAISUUDET

2021

- Terveysturvallisen matkustamisen edistäminen ja prosessien yhtenäistäminen
- Julkisen liikenteen kehittäminen ja kapasiteetin ketterä säätäminen
- Logististen verkostojen ja matkaketjujen kehittäminen
- Sähköautoilun infran kehittäminen
- Saavutettavuuden edunvalvonnan yhtenäistäminen
- Autoilun siirtymäratkaisujen selvittäminen

2022

- Rajayhteistyön syventäminen
- Raideliikenteen, aluekehittäjien ja matkanjärjestäjien yhteistyön syventäminen
- Kemin satamaväylän syventämisen hanke
- Lapin lentokenttien elinvoimaisuuden kehittäminen
- Älyliikenteen ratkaisujen kartoittaminen
- Lapin saavutettavuuden kestävä kehityksen sovellus

JATKUVAN KEHITTÄMISEN KOHTEET 2021-2023

- Lapin tieverkoston korjausvelan pienentäminen
- Digitaalisen saavutettavuuden parantaminen
- Raideliikenteen laadun ja vastuullisuuden kehittäminen
- Saavutettavuuden avustuksia kartoittavat työryhmät
- Lentoliikenteen sähköistymiseen varautuminen
- Teiden turvallisuuden parantaminen

Tiekartta

SAAVUTETTAVUUS

TOIMEPIDEKOKONAISUUDET

2021

Terveysturvallisen matkustamisen edistäminen ja prosessien yhtenäistäminen:

1. Matkustuskuplia suunnittelevien työryhmien perustaminen. Kansainvälisen rahoituksen kartoittaminen matkustuskuplia varten (matkustuskuplien pilottiryhmät).
2. Matkustuskuplien suunnittelu ja toteuttaminen sidosryhmien ja viranomaisten kanssa. Muiden ulkomaisten terveysturvallisten ja Lapin kohteiden välisten matkustuskuplien selvittäminen sekä käytäntöjen luominen.
3. Matkustuskuplista viestiminen matkustajille, matkanjärjestäjille tai esim. toimittajille.

Julkisen liikenteen kehittäminen ja kapasiteetin ketterä säätäminen:

1. Lapin julkisen liikenteen kattavuuden kehittäminen (ml. linja-autot sekä raide- ja lentoliikenne.)
2. Kotimaan julkisten liikenneyhteyksien kapasiteetin riittävyys vastaamaan kysyntää sekä kapasiteetin ketterä nostamisen mahdollisuus kysynnän perusteella.

Logististen verkostojen ja matkaketjujen kehittäminen:

1. Lapin logistisen verkon kehittäminen ja matkaketjujen lisääminen julkisen ja yksityisen liikenteen välillä.
2. Varautuminen lentoliikenteen volyymin muutoksiin.

Sähköautoilun infran kehittäminen:

1. Sähköautojen vaatiman infran (esim. [latauspisteiden](#)) laajentamisen selvittäminen ja aloittaminen Lapissa.

Saavutettavuuden edunvalvonnan yhtenäistäminen:

1. Saavutettavuuden edunvalvonnan yhtenäistäminen ja viestiminen esim. päättäjille yhteistä viestiä.

Autoilun siirtymäratkaisujen selvittäminen:

1. Biokaasuautoilun infran kehittäminen erityisesti raskaan liikenteen näkökulmasta. (ml. rahoitus, investointisuunnitelmat.)

Tiekartta

SAAVUTETTAVUUS

TOIMEPIDEKOKONAISUDET

2022

Rajayhteistyön syventäminen:

1. Ruotsi-, Norja- ja Venäjä-yhteyksien parantaminen saavutettavuuden (mm. elinkeinoelämän, kuten matkailun) näkökulmasta.
2. Rajat ylittävään lähiliikenteeseen Suomen, Ruotsin, Norjan ja Venäjän välisen rajatoimielimen muodostamisen selvittäminen ja mahdollisesti perustaminen (Tenojoki-tyyliin).

Raideliikenteen, aluekehittäjien ja matkanjärjestäjien yhteistyön syventäminen:

1. Kumppanuuksien solminen ja syventäminen.

Kemin satamaväylän syventämisen hanke:

1. Kemin satamaväylän syventämisen ja sataman toimintaa tukevien tilaiteettien parantamisen hankkeen käynnistäminen.

Lapin lentokenttien elinvoimaisuuden kehittäminen:

1. Kenttien ylläpitäminen ja kehittäminen verkoston säilyttämiseksi. (ml. ostopalveluiden laajentumisen ehkäiseminen Lapin kenttien elinvoiman säilyttämiseksi.)
2. Avoimen keskusteluyhteyden ylläpitäminen lento-operaattoreihin niin Suomessa kuin ulkomailla lentoliikenteen ylläpitämiseksi Lapin alueella.
3. Yhteistyön syventäminen Finavian kanssa.

Älyliikenteen ratkaisujen kartoittaminen:

1. Älyliikennetarkaisujen, kuten älykkäiden tiekomponenttien ja muiden ratkaisujen kartoittaminen teiden ylläpidon, tiemerkintöjen päivittämisen, energian tuotannon ja turvallisuuden parantamiseksi (esim. [Solar roadways-hanke](#) USA:ssa).

Lapin saavutettavuuden kestävä kehityksen sovellus:

1. Liikkumisen ja saavutettavuuden ympäristövaikutusten arvioinnin palvelun tai sovelluksen kehittäminen erityisesti esim. Lapin alueelle. Sovellus helpottaisi kuluttajien valintoja ja lisäisi tietoisuutta eri liikkumisen muodoista.

Tiekartta

SAAVUTETTAVUUS

TOIMEPIDEKOKONAISUUDET

JATKUVAT KEHITTÄMISEN KOHTEET

Lapin tieverkoston korjausvelan pienentäminen:

1. Teiden kunnostushankkeiden eteenpäin vieminen ja rahoituksen hakeminen tuleville hankkeille.
2. Kuntien roolin aktivointi teiden ylläpitämiseksi.

Digitaalisen saavutettavuuden parantaminen:

1. Laajakaistayhteyksien kattavuuden laajentaminen Lapin alueella (vaiheistamissuunnitelmat loppuun).
2. 5 G-verkon peiton kattavuuden lisäämisen selvittäminen.

Raideliikenteen laadun ja vastuullisuuden kehittäminen:

1. Raideliikenteen laadun (kuten vuorojen nopeuden) kehittäminen ja vastuullisen matkustamisen lisääminen.
2. Uusien yhteyksien (esim. Kemijärvi-Salla tai Taivalkoski-Kemijärvi) selvittäminen ja investointipäätösten valmistelu.
3. Rautateiden sähköistämisen kehittämishankkeet.

Saavutettavuuden avustuksia kartoittavat työryhmät:

1. Työryhmien perustaminen Lapin saavutettavuuden avustusten ajamiseksi. Esim. yksityisteiden avustukset (rahoituksen selvittäminen ja ylläpidon eteenpäin vieminen).

Lentoliikenteen sähköistymiseen varautuminen:

1. Sähkölentokoneet ovat mahdollisia lyhyille matkoille seuraavan 10 v aikana. Kehitystä on seurattava ja muutoksiin reagoitava.

Teiden turvallisuuden parantaminen:

1. Tiestön käytön turvallisuustekijöiden parantaminen esim. ulkomaisessa rekkaliikenteessä (esim. Norjan mallin mukaisesti.)

Tekijät Capful:

Kimmo Kivinen

Iina Lappalainen

Johanna Schreck

Essi Vasara

Projektiryhmä Lapin liitto:

Satu Huikuri

Päivi Holopainen

Ritva Kauhanen

Jaana Koskela

Mervi Nikander

Satu Pekkala

Hanna-Leena Pesonen

Mika Riipi

Tuula Uusipaavalniemi

Heino Vasara

KUVAT:

Lapin brändiopus, Unsplash

LISÄTIETOJA:

Satu Pekkala

satu.pekkala@lapinliitto.fi

Kimmo Kivinen

kimmo.kivinen@capful.fi

RAHOITUS:

Lapin liiton Euroopan

aluekehitysrachasto (EAKR)

LAPLAND

Above Ordinary